

Uj Kelet telefonjai
Közlekedési hivatal
Közlekedési hivatal
Közlekedési hivatal

UJ KELET

ESZAK-POLITIKAI LAP

Lejár

Hermann Goldschmidt ur

Romániában

Egész évre 400 lei
Félévre 220 lei
Negyedévre 120 lei
Egy hónapra 40 lei
Egy számlára pályaudvaron
árakban in 2 lei

V. évfolyam, 153. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Thamuz 20

1922. július 16, Vasárnap

A tizennyolcadik évforduló

Írta Ujvári Péter

Szolgaság és elnyomás zakatolt az Időben. Szégyenszerűen és kirabolva született meg az új Század; az embermértéket lezsedte róla az ózás, a szabadságot a hatalom. 1904-ben már semmisse volt az Időben, amiből életre kaphatott volna a jövő. Az életudatok mélysségeiben hörgött már a történelem legbeestelebbi irtózata: az 1914. A megvilázott munka, a megfőrtözött szerzet, a láncra forrasztott igazság lemorzsolódott és elszáradt a világgondolattól és az emberek százmilliói fásulttan esüngtek üresre szívott életükön. Csak a jobbak tudták, hogy még nem mindent veszített el az emberiség. Ami után sóvárog: a szabad ember ideálja még nem fakult ki teljesen az emlékezetből, mert az al-liberalizmus, az intézményesített hazugság, a tömegmészárlás álmával fajtalanokodó államelmélet mindent kirághatott az időből, de egyet nem rághatott ki belőle. Az a nagy és szent gondolat, amit Herzl Tivadar eskölt bejéje, végre melegegett és életre erősödött és vajdó csatornákon a napvilágosság felé törte magát.

Történelmi látással mindenki láthatja, hogy Herzl Tivadar gondolata csak megnyilatkozásában partikuláris, csak dinamikájában határokhöz korlátozott, lényege szerint a világmegváltás mindenekelőtt átfogó eszmeköréhez tartozott és abból lelkedzett ki. A nemzeti szabadság csak kezdő és indító energia; a fejlődés legzselő pontján maga az egész emberiség áll és ez várja ott a megváltást. Amde idáig csak a szabad nemzetek ereje vihette a világot. Amíg vannak nemzetek, amelyek nem szabadsággal, hanem brutális önzéssel duzzasztották meg a nemzeti gondolatot, amíg a népek és a kultúrák excentrikus pályán mezoznak, addig nem jöhet a megváltás. Mert az egységben van a megváltás, a népet teljes egyenlőségében és a külöbségek teljes megszűnésében. A múlt század végén és az új század elején az elipszis legmesszebb pontján futott a evolúció. Már csak kődföltként hatott ott a nagy ideál. Talán végképpen is kihanyatlak az emberiség látóköréből, ha nem ég ott szent konokssággal az a gondolat, amit Herzl Tivadar gyujtott meg. Herzl a zsidóság számára gyujtotta meg, de fölmelegedni az egész emberiség tudott mellette. Mert nem lehetett hirdetni zsidó felszabadulást anélkül, hogy rá ne ébredjen az emberiség is a maga nyomorúságára. Nem lehetett hinni önzemlésekben, nem lehetett hinni abban, hogy semmisse kell, csak az, amit a különféle oligarchiák eszményül kápráznak a megvakított emberontudat elé, mikor lám, van egy nép, amelyet gazdaggá és irigyletté, hatalmassá és eltiporttá, csodálta és megvetetté tett ez a torz életszemlélet és ez a nép mégis önmagára ébredt és a gazdagság és a hatalom helyett szabadságot követel és a népmilliók körben futó kavardásában a multjába kapaszkodik, a jövője után fut és mindig csak magamagát keresi.

Azok a népek, akiket a zsidó megmozdulás magamulatott, természetesen meghököltek a maguk szabadságán is. A zsidó nemzeti gondolatból ki kellett sarjadni és

tisztultan, megnevesülten kellett kisarjadni minden más nemzeti gondolatnak is, a zsidó szabadságból más és egyetemesebb szabadság is, mert a próféta kora óta mindig világhatárokat keresett a zsidó szabadság.

A múlt század végén és az új század elején ezek a sejtelmek lüktettek az agonizáló világrendben és ebből merítették erőt a holuspok prófétái. Az Idő már szittarta szárnyait, hogy fölemeljen egy népet, amely olyan vakmerő volt, hogy népiségének kicsike szappanbuborékba megfőrtöztesse az egész világot és amely olyan fanatikus volt, hogy ami csak szappanbuboréknak látszott, azt szétfeszíthetlene kristályosította meg abban a hitben, amely egy ember lelkéből tüzel bele az ő lelkébe. Herzl Tivadar lelkéből, amely megfordult a világszemlőben, mielőtt elküldetésének tükés útján megindult. A történelem még nem állapította meg fellépésének példátlan váráserejét, de akik zsidóul éreznek, tudhatják. Azért hitték benne és azért tudta felrészni a tömegeket, mert nem volt prófeta, nem volt messiás, nem volt csókjától halt meg, az emberföltötti munka szédítő magasságig feltornyozott csúcán, ahonnan megtört szemének utolsó tekintetével kereste a megváltást: a zsidó nép szabadságát és azontul az egész emberiségét.

Még emlékszem ama tamuz huszadikára, mikor Herzl halála kimondhatatlan mély csöndbe dőbentette a zakatolást. Emlékszem a megrendülésre, amelybe belefagyott a zsidó nép. És ma is látom, az elporzó remény hogyan hull rá az erősekre is, mint gyászolókra a fejre hintett hamu. De nem volt ez olyan gyász, amely idegeket köt és akarásokat csomóz meg. Valami mély, valami istenkereső áhitattól teltek meg a szívek. Még az időben is az áhitat reszketett. Az elmuló napok fehéren omlottak el rajta, mint a papi palást és az Idő imádkozott. Hiszen ez csak hallucináció; de miért ne képzelhessek imádkozó áhitatot az Időben, mikor kihervad belőle olyan energia, amely az ő elsőszülöttje volt? Az idő imádkozott és kirebegt magából tizennyolc sorskénszerítő benedikciót. Kirebegt magából tizennyolc esztendő, amelyben tizennyolc könyörgés zokogott és tizennyolc könyörgésben, ezer várakozáson megerősödött hitet Cion felépítéséről és zsidók felszabadulásáról. Az a tizennyolc esztendő, ami Herzl halála óta visszapergett az időbe, a legihlettebb, a legremélőbb *semoné-eszré*, amely valaha is a célkereső fejlődésből kibuggyant.

Talán nem véletlen, hogy most az össze-sálomot szolozmazza az idő. A *semoné-eszré*ben ez az utolsó lélegzetvétel. A kételkedés, a reményte-

lenség, a meddő várakozás ebbe ájul bele és ami ezután jön, az már a cselekvés: a békeszerzés, a békeszerzésben a megszabadulás. Nem tudom, nem merem megmondani, hogy a történelem kénszerítő logikája fejerte így be a zsidó-ébredésnek ezt a *semoné-eszré* periódusát, de mégis a történelem igazságából rögzíthetett ki ez a megengesztelő valóság, hogy tizennyolc év fordulóján népek tanácsában szentesítik Herzl Tivadar népfelszabadító gondolatát.

Itt tartanak. Amiről Herzl álmodott, amit meghirdetett, amiért kimondhatatlan önfeláldozással dolgozott, már nem utópia, de kezdete olyan valóságnak, amiből ki fog, ki kell bontakozni a zsidó jövőnek. De most már csak a zsidó energia bontathatja ki belőle, a zsidó áldozatkészség és munkaakará. Az össze-sálom cselekvő principiuma. Az elküldetéssel ugyanaz a hite, amely Herzl Tivadart is lelkesítette és ugyanaz az áldozatkészség, amely őt hevítette. Az élet szimbólumát fonta bele az idő Herzl halálába, *chaj* életet jelent. Halálának tizennyolcadik fordulóján erre gondoljon mindenki: a zsidó népek élni kell és élni csak úgy élhet, ha kiépítjük a népmegváltásnak azt a gondolatát, amelyet a zsidó reneszánsz

elő meghirdetése olyan grandiózusra kiépített. Aki csak mécsesét gyújt ezen a napon, aki csak kegyeletlen emlékeéseket bont néma és türelmes frigyekrények előtt, és inkább megbájtja, mint megtisztelt Herzl nagy emléket. Legyen ez a nap a számonkérés napja. Aki zsidónak érzi magát, vessen számot magával, ássa ki öntudatából az igazságot, hogy olyan zsidó e, amilyen zsidókat Herzl akart? Akit már maggyőzött a cionizmus, tegye mértelgre az erejét és mondjon vallomást róla: áldozott-e annyit ebből az erőből, amennyit Herzl áldozott? És akit még nem győzött meg a nemzeti gondolat, keresse; el tud-e jutni az emberi magamegérzéshez, ha el nem juthat odáig, ahol a zsidó a zsidót érzi magában. És gondoljon mindenki arra, hogy frigykötésre szentelte meg a zsidó tradíció a tizennyolcadik esztendőt. Legyen Herzl halálának tizennyolcadik esztendője a frigykötés esztendője. A szabadság baldachinja feszül a zsidó jövő felett. Minden zsidó ide álljon, ölelje magához az emberiség sorsában megseppent zsidó-sorsot, ölelje áldozni-kész szent akarással magához és mondja el az esküformulát: Haré at mekedeset li.

Lloyd George engedményei Németországnak

A polgári pártok ellenzik a független szocialisták kormányát

Az Uj Kelet tudósítójától

Páris, július 15. A jóvátételi bizottság a tegnapi ülésen tárgyalta a német jegyzékre adandó választ. Kiszivárgott hírek szerint valószínű, hogy Németországtól követelni fogják a júliusi részlet megfizetését. Moratóriumról csak akkor döntenek, ha a Berlinből visszatérő garanciális bizottság betértesztette jelentését. A döntés legkésőbb augusztus tizenharmadikáig megtörténik. Ha a jóvátételi bizottság többsége a moratórium mellett foglal állást, akkor fontolóra veszik, hogy Németország több munkaszolgálatot adjon és különböző zálogokat nyújtson, például egyes iparokban való részletes formájában. A bizottság kiterjeszkedik a német pénzügyi kérdése orvoslására is. A jóvátétel főkérdése, hogy a németek törlesztése milyen visszahatással járna Németország pénzügyi teljesítőképességére. A „Petit Parisien” szerint az angolok javasolták a július tizenötödikén esedékes harminchárommillió aranyárka behajtásának elhalasztását. Ezzel az intézkedéssel akarják megakadályozni a márka zuhanásával beállt pánikot.

London, július 15. Lord Robert Cecil egyik angol lapban azt írja, hogy a jóvátételi kérdésről általában csak úgy beszélnek, mintha az csupán Franciaország érdekében állna. Ennél nincs nagyobb tévedés. E probléma megoldása az egész világnak, különösen Európának érdeke, amelyet nemzetközi együttműködéssel kell megoldani. A jóvátételi kérdés szorosan hozzákapcsolódik a szövetségközi kölcsönök problémájához. A „Times” sürgeti, hogy a szövetségesek vizsgálják meg Németország fizetési képességét. A jóvátételi problémákat újból fontolóra véve, a jó-

vátételi bizottságnak a fizetésekre vonatkozólag új tervet kell kidolgozni.

Lloyd George az alsóházban kijelentette, az angol kormány számít azzal, hogy Németországnak fizetési haladékot kell nyújtani.

Bradbury, a jóvátételi bizottság angol tagja új instrukciókért Londonba utazott.

Felosztatják a birodalmi gyűlést

Berlin, július 15. A szakszervezetek állásfoglalása a független szocialistáknak a koalícióba való bevonásával nagyon kielégetették a helyzetet. Polgári képviselők kijelentették Wirth kancellárnak, hogy a parlamenten kívül nem vetik magukat alá szocialistáknak és hangoztatták, hogy

a szakszervezetek ismét mellék-kormányként szerepelnek.

Elhatározták, hogy nem engednek a terrornak, inkább a birodalmi gyűlés felosztatásáig engedik a dolgokat fejlődni. A parlamenti körök a választást mindezek ellenére nyugodtan ítélik meg, de a demokraták és a centrupártiak nem járulnak hozzá a független szocialistáknak a kormányba való belépéséhez. Ebert birodalmi elnök szombat délután érkezett Berlinbe. Hír szerint

ő is hiva a birodalmi gyűlés felosztatásának.

A külügyminiszter utasította az antantállamok követeit, hogy érdeklődjenek abban az irányban, hogy milyen hatást keltene a birodalmi gyűlés esetleges felosztatása. Eddig megál-

lapitható, hogy a külföldi kormányok nem fogják fel súlyosan a feloszlással előálló új helyzetet.

Berlin, július 15. A Germania, a centumpárt tagja heves cikkeiben támadja a szakszervezeteket, amelyek beavatkoznak a politikába és ürhetelenné mondja azt, hogy a parlamenten kívüli tömegek befolyást gyakorolnak a kormányra.

Gyáralapítás a más pénzén

Az Uj Kelet tudósítójától

Érdekes kártérítési bíráperben kereste meg a kolozsvári ügyészség az Arad törvényszéket. Az aradi Alfa kémiai gyár által feljelentett Birnstill Henrik és társai ügyében halgassa ki a gyár kolozsvári exporturájának vezetőjét, Hexner Béla kolozsvári mérnököt. Az ítélet szerint Hexner, aki egyszeresmind az egyik kolozsvári vegyészeti gyár igazgatója, kigérsítheti a Birnstill és társai ellen felmerült terhelő adatokat, amelyek minden kétséget kizáróan bizonyítják, hogy Birnstill, valamint Friedmann és Zucker nevű társai, akik valamennyien az aradi Alfa alkalmazottai voltak, visszaéltek a cég bizalmával és érzékeny anyagi kárt okoztak a gyárnak.

A feljelentés szerint Friedmann és Zucker megbízást kaptak az Alfa cégtől, hogy Temesváron fiktelapítást rendezzenek be. Mindketten a gyár költségein utaztak egy fél éven át, amíg Temesváron üzembe helyezték az új gyártelepet. A temesvári fiók vezetőjével is őket bízták meg és Birnstill havi jelentéseiben úgy informálta az aradi igazgatóságot, hogy az új gyár telep a legfőbb dolgot, Birnstillék parancsára az aradi szappanfőzőgyár vezetője is át-átutazott Temesvárra, ahol heteket töltött és így az aradi üzemi pangásnak indult. Az igazgatóságnak feltűnt a gyakori utazás és az, hogy az állítólag fényesen rentabilis temesvári gyártelep semmilyen tényleges eredményt nem tudott felmutatni, holott már jóideje működött.

Egy meglepetészerű ellenőrző vizsgálat elképesztő módon fejtette meg az Alfa igazgatósága előtt a temesvári fióktelep rejtélyét. Kiderült, hogy mialatt Birnstill és társai a cég költségein utazgattak Temesvárra és fizetést huztak az Alfától, elhanyagolták a temesvári gyártelepet, mely ugyszólván a tönk szélére jutott. Ezzel egyidejűleg Birnstillék Temesváron konkurrensgyárat alapítottak az Alfa pénzén és Krauser, az aradi szappanfőző vezetője szintén a Birnstillék gyárában dolgozott betétkig, mialatt Aradról is fizetést huzott. Érdekes a feljelentésnek az a része, amelyben az Alfa igazgatósága hűtlen alkalmazottainak az Alfa birtokában lévő leveleinek alapján megállapítja, hogy Birnstillék elég vakmerőek voltak ahhoz, hogy az aradi cég révén szerzett pénzükkel felépített konkurrens vegyészeti gyár berendezését is az Alfa műhelyében, a gyár munkásaival és anyagából készíttessék.

A gyár feljelentésére az aradi ügyészség bünvádi eljárást indított Birnstill, Friedmann, Zucker és Krauser ellen. Az első tárgyalást a napokban tartotta meg a temesvári törvényszék, amely az ítélet kihirdetését Hexner Béla kolozsvári tanu kihallgatása utánra halasztotta.

A bírói függetlenség az új alkotmányban. Bukarestből jelentik: Az alkotmányreform előkészítő bizottsága ma újabb ülést tartott, amely a bírói függetlenség kérdéssel foglalkozott. Elhatározták, hogy ostromállapotot csakis a parlament proklamálhat szavazás után. Az ülés végén megbízták Dissescu előadót, hogy a javaslatot végleges formában megszövegezza.

Héjjas Iván megfenyegeti Budapestet

**„E város számára én leszek az istennyila”.
Az ébredők vállukra emelték az istennyila.
Bethlen kertel, a belügyminiszter dadog**

Az Uj Kelet tudósítójától

Budapest, július 15. Másfélszer ötvél ezültt Attila ré nitgotte Európát, hogy ő isten ostroma. Most Héjjas Iván ordítja Budapest fölébe: hogy ő lesz a város istennyilája. Budapestet hisztérikus reszketés fogja el: Héjjas hópei battersani képietaz igéretét. Ugy történt, hogy az Ébredők Magyarok Egyesületét budapesti főosztálya kerületközi gyűlést tartott. A nagygyűlésen Budaváry László nagy beszédben fejtegette ki a keresztény értelmiség és a tömegek folytonos gazdasági hanyatlását, később pedig a drágaság okait ismertette. Határozati javaslatot terjesztett elő, amelyben tiltakoznak az ellen, hogy az EME stékházának házára történő bombamerénnyel az egyesületet gyanusítják meg. Később, hogy az egyesület ellen megindult belügyminiszteri vizsgálat eredményét sürögősen tegyék közzé. A határozatot egyhangulag elfogadják.

Utána Landvai László István ostromozta a keresztény nemzeti irányzat politikai és gazdasági árulóit és a nemzetgyűlésbe bevonult szovjetkongresszust. A gyűlés végén határozati javaslatot fogadtak el, amelyben az EME

rajongó szerietéről, feltétlen bizalmáról és engedelmességéről biztosította Héjjasot.

Egyben figyelmeztette a keresztény nemzeti irányzat bukására számító nemzetrontó sajtót, hogy számítására rá fog esőlni. A határozati javaslat elfogadása után Budaváry indítványára küldetésig hívta meg Héjjasot meg Prónayt.

Héjjas a tomboló tömeg vállán vonult be az ülésterembe,

majd az elnöki asztalhoz ülve, a következő beszédet mondotta:

— Egy ország akkor veszti el, amikor a feje beteg. Ilyen feje Magyarországnak Budapest. Kezemtőlől jövök, ahol egy orvosbarátom súlyos, életveszélyes operációt végzett egy betegem. Az orvos kérdésemre kijelentette, hogy szükség esetén megismétli ezt az operációt, mert kötelessége a beteg életét megmenteni. Munkóri nyilatkozatomra mondhatnák akármit, én még nem adtam ki az utolsó parancsot. Mind g teljesíteni fogom kötelességemet, amely azt parancsolta, hogy a házért mindig előre menjek a megkezdett uton. Egyet mondhatok nektek, ha a magyar ég bármely táján villámlik és menydörög,

Budapest számára én leszek az istennyila.

A rövid beszédet menydörögő taps és éljenzés követte. Prónay meghatottan közölte mag a lelkesítő szavakat és rövid beszédében kijelentette, hogy mindenben csatlakozik Héjjas kijelentéséhez.

Rakovszky Iván, a gyermekbelügyminiszter a „Nemzeti Újság”-ban ma a következőkben nyilatkozik Héjjas beszédéről:

— Mindenesetre nagyon szép, ha valaki meg van győződve arról, hogy vannak az országban olyan tömegek, amelyek engedelmeskednek neki. Ilyen kijelentések feletle alkalmasak arra, hogy a gyűlésen hangulatot keltsenek. Az istennyilát is egész szép formula emlegetni és lehet, hogy vannak istennyilák, amelyek le fognak csapni, de hol vannak azok? Héjjas Ivánt senki sem fogja megakadályozni abban, hogy parancsokat kiadjon. Héjjas egész nyugodtan kiadhat parancsokat, de nem lesznek,

akik azoknak majd engedelmeskednek is. Ha azonban mégis akadnának az országban olyanok, akik a törvénnyel ellenkező rendelkezéseinek érvényét akarják szerezni, az államhatáram legkeményebb és legkíméletlenebb ellentállásával fogunk találkozni.

A Héjjas beszédéről hivatalos jelentés: még nem érkezett hozzám se e és még nem kívánok ezekkel a kijelentésekkel bővebben foglalkozni. Különben is az a véleményem, hogy ma má bizonyos fölényvel fogadhatalunk minden ilyenfajta megnyilatkozást, mert

hiszen az állami szervezet abszolút jól működik

és már túl vagyunk azon, hogy nagy veszedelmnek tekintsünk olyan vakmerő nyilatkozatokat, amelyeket az állami apparátus a saját erejével tud ellensúlyozni.

Budapest sajtója izgatottan tárgyalja Héjjas fenyegetéseit. A kormány erőlen nyilatkozata senkítse

Koldusbotra juttattak egy kilenctagú zsidó családot

Az Uj Kelet tudósítójától

Egyre gyakrabban érkeznek hozzáuk levelek a vidékről, amelyek tele vannak ok nélkül zaklatott, meghurcolt, bántalmazott és anyagi romlásba taszított emberek orvoslásra alig számítható panaszival. Az elpanaszolt esetek szinte megdöbbentő bizonyítékai annak, hogy az állam egyes vidéki exponensei képessége és inteligerencia hiányában tulbecsülik a rájuk bízott hatalmat és visszaélnék vele. A törvényteltséget és a diszeiplina leromlott és az állami konszolidáció egyik legnagyobb akadály.

A mai postával Jakab Ferenc nagyszentmiklósi lakostól kaptunk panaszos levelet, amelyben megírja, hogy jutott az ottani csendőrség jóvoltából koldusbotra kilenctagú családjával. A levelet néhány jelentéktelen elhagyással itt közöljük:

— Szomszédságomban van egy kávéház, amelyet a forradalom után öv. Reiner Mártonné vett meg. Az özvegyasszony vezetése alatt az üzlet nem vált be ezért Reiner né az épületet kiadta a csendőrségnek évi nyolcezer lejt bérért. A csendőrök 1921 január elején be is költöztek a házba. Reiner né ezáltal elvesztette az itélmérési jogát, de a kilenctagú háztér helyett is csak nyolcezer lejt kapott.

— Az itélmérési engedélyt én kaptam meg. 1922 január hetedikén megvettem Reiner nével a kávéházat, amisy egyszeresmind szálloda és vendéglő is. De csak azért vettem meg, mert a csendőrök nem voltak megelégedve az épülettel és már nézet rekvizáltak meguknak. És mégsem engedtek be a házamba, holott itt száz és száz lakás van. Egyizben megjelentem a lakásbivatalban és tott tárgyaláson, de mint zsidó, alig szólhattam bele. Elmordotam, hogy egész utóak vannak üres lakásokkal, de erre azt a feleletet kaptam, hogy „le jidan, care seftelste cu case, nu ajuta a” — a zsidót, aki spekulál a házával, nem segítjük. Tehát azért nem juthatok a házamba, mert zsidó vagyok.

— A megszünt gróf Nikó-féle uradalom kastélya és legtöbb mellék-

nyugtat meg. Hire járt, hogy szűgyben gróf Bethlen István miniszterelnök a házi mai ülésén felszólalt. Ez a hír nagy bizonyult valósnak. Bethlen egy újságíró kérdésére a következőket mondotta:

— Nem tilthatom meg a virágnak, hogy ne virágozzék. Olyan nyilatkozatok miatt, melyek elhangzottak, az ügyészségnek eljárni lehetetlen. Ezzel kapcsolatban Héjjas nyílt levelet írtt közzé a kurzus egyik könyvátetésében. Azt írja: A legutóbbi nyilatkozatom körül nagy vita támadt. Akik rosszhiszeműen magyarizáltak szavaimat, azokkal nem állok vitában, akik félreértették, azokat kötelességem felvilágosítani. Két és fél éve Kecskeméten azt mondtam, hogy meghajlok a törvényes rend előtt és szembeállok azokkal, akik a rendet fel akarják borítani. Azt hittem, az ellen senkinek nem lesz kifogása. Gömbös kijelentette, hogy meg van győződve arról, hogy Héjjas eddigi nyilatkozatait politikai ellenfelei tudatosan félremagyarázták. Véleményem szerint Héjjas a jelenlegi törvényes rend erős híve és az összes kijelentései vagy a multra, tehát a forradalmi időre, vagy a jövőre vonatkoznak, amely az ő tépelődésében úgy tűnik fel, mintha aknunkba folyóék az ellen és a nemzet ellen szembefordulván a jelenlegi renddel. Rassay Károly a Ház ma délutáni ülésén erűgyben megintertpellálja a belügyminis tert.

építse szintén üres. Ezekből a község tizenöt szobát akar felváltatóságok kiadni. Van még két szerb és egy román iskolaépület és számtalan más tartományok megfelelő helyisége. De én engazkodnak a kávéházhoz, amelyre nekem is szükségem van, mert a régi lakószobának se pinéje nincs, de nem is épült újlétre. Amikor a szülőket megvettem, a magam pinéjét eladtam, Reiner né pinéjét nem tudom megkapni. Két szék között a pad alá eszem és mert nincs annyi pénzem, hogy Palaszinába vagy Mexikóba menjek, kénytelen vagyok élelem dunaammalszenved i, ameddig kibírjuk.

— Abban, hogy Kolozsvárról, vagy Bukarestből jöhetne valami segítség, már nem bízom. Kolozsvárról több ízben felszólították a csendőrséget, őrítse ki a házamat és költözzék a gazdasági iskolába, sőt egy héttel ezelőtt távirati utasítás jött Kolozsvárról, hogy a csendőrök három óran belül adják vissza a lakást. De itten az a közmondás járja, hogy fölebbvő nincs, a legnagyobb ur a bíró, törvényt respektálni nem szokás, az iratok, tárgyalások sorsa teljesen a bírótól függ. Nagynehezen sikerült egy alkalommal fölebbezmem, de a tárgyaláson kisütöttek, hogy ép az ellenkezőjét fölebbeztem, mint amit akarok.

A levél további részében Jakab Ferenc keserűséggel panaszolja, hogy nemcsak ezekre merő kára van, de a törpejuttás fenyegeti, ha továbbra is megfecsérik kenyérteretetének feltételétől. És megismétli, hogy kedvező fordulatot alig remél, mert megmondották neki, hogy még ha a bírály maga a faluba menne s megparancsolná a csendőrségnek, hogy őrítse ki a házát, akkor sem menének ki belőle.

Befőttes U hitelesített palac-
Uborkás VE kok és poharak,
Tábla G függő és fali
Lámpák
raktárról azonnal megrendelhetők
Ausländer Testvérek
Cluj—Kolozsvár, Piata M. Viteazul
(u. Széchenyi-tér) 39 Telef. 9—54.
En-gros! En-detail!

Zsák Zsidó
1874

Zsák, p
minden m
Boskovits
Str. Regina Maria

Ha gyorsan kizsárolni, pontosan kizsárolni és jó tűzifát akar, forduljon Frenkel-főtelephez (volt Jenei és Tso) Strada Apriljanazki (Bujangyá-u.) 18. telefonon 2-30, 4-01, 2-01

PILPUL

A francia köztársaság ez évben hagyományos keretk között ünnepezte meg július 14-ét. A Bastille bevétele eseményévé lett a francia gondolkodásban. A Bastille, az utolsó királyi börtön, a reakció utolsó fellegvára, melynek falai porba hullanak a népérő felkelések alatt. A Bastille bevétele: a francia forradalom eszméinek győzelme az abszolutista királyság fölött. A francia köztársaság minden évben nagy díszrel, hivatalos apparátussal üli meg július 14-ét. Kár, hogy az ünnepek, nagy ceremóniás népmeggyűlések, idők folyamán elveszítik benső tartalmukat és csak a keret, csak a ceremónia marad meg belőlük. A Bastille lerombolásának emléknapján, a köztársasági eszme győzelmének évfordulóján az ünneplők között ott volt az egész hivatalos Franciaország, Poincaré és Millerand és Foch marsall és mindannyian. Ugyanazok ünneplik a köztársaság győzelmét, a reakció bukását, akik tényleg nézik a német köztársaság elhatalal-küzdelmét a reakcióval. És ha nekik rejtek multa, akkor bizonyára nem a köztársaság kerülne ki győztesen ebből a küzdelemből. Így vesztik el az ünnepek néha a benső tartalmát és alakulnak át halott parádékká.

Nem a parádé az, ami felesleges, hanem a tartalom az, aminek nem szabad hiányozni. A parádénak, az ünnepeknek nagy népszerűségi hatása van. Aki a világvallások fejlődését és elterjedését ismeri, az tisztában van ezzel. A lényeg: az a hit. Az erkölcsi világfelfogás. A kert: a templom. A ceremónia. Az ünnepi hang és minden, ami kiemelkedik a megszokottól, ami más, mint a hétköznap: ami ünnep. Az ünnepek szükségeselek. Ők teszik fogékonyvá a lelket a megsejtésekre. A megsejtésekre. A megsejtésekre. Mert a lényegük emlékeztet a lélekre. Mint egy poszttróját a vissza. És sok ilyen kép adja meg a gondolkodás irányát. A világvallások. Az erkölcsi világvallások. Az ünnepek elterjedését tudnak formálni. És az igazi élet, az igazi életben gyökerező mozgalmak mindig az ünnepeket tudnak kitermelni maguktól.

A zsidó nemzet legújabb története is mutat néhány ilyen ünnepi emléket. Legszébb bizonyítéka annak, hogy a zsidó nemzet él. Tamusz húszadika is egy ilyen újonnan kitermelte ünnep a zsidó nemzetnek Herzl halálának évfordulója. Ahol csak zsidók vannak: ezen a napon az emlékezés köztársaságban nyilatkozik meg a néplélek. A formák különbözők. A régi vágyasunk, az istenes lelkek templomban mondanak el malé rachamim-ot a nagy halálért. A fiatalok népművelésben szórakoznak és hallgatják a szórakozást. Ez is templom, ez is ünnep. És a hivatalosnak szent kötelességük, hogy azt az ünnepet, amit a néplélek egyszer kitermelte magából, soha feledésbe ne engedjék. Mert az ünnep fogékonyvá teszi a lelket, termékenyvé a megsejtésben és erőssé a hitet. Kár, hogy Kolozsváron csak a zsidó cserkészeknek jutott eszébe Herzl halálának napja. Kár, hogy az arra hivatottak, elmulasztották a jó hír követeit szétküldeni az országban, hogy meghirdessék a nagy napot: zsidók! Tamusz húszadika van.

Zsák HAVAS DEZSO Timisoara
Zsineg
Ponyva

Zsák, ponyva 4100-1
 minden méretben
Boskovits József, Cluj,
 Str. Regina Maria (Deák F.-u.) 15.

Monarchista merénylet Millerand ellen a július 14-iki Bastille-ünnepen

A merénylő tévedésből a rendőrfőnök autójára lőtt

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, július 15. A Bastille bevétele évfordulóját a szokásos ünnepekkel ülték meg. A Long-champs-on katonai parádé volt, amelyen résztvettek a kormány tagjai és a diplomáciai kar. Millerand köztársasági elnök szentélyt tartott a kivonult csapatok felett. Mikor a menet visszatért a városba, a Marigny-avenauna egy ismeretlen ember a rendőrprefektus felé lőtt, de a golyók nem találtak. A merénylőt elfogták.

Háromszor lőtt rá a rendőrfőnök autójára, abban a hiszemben, hogy Millerand elnök ül benne. Az elnök a második autóban ült. A tömeg a merénylőt véresre verte és átadta a rendőrzálognak. A merénylő akkor történt, mikor a hivatalos személyiségek a csapatvezérlőre visszatértek. Millerand autója megállt egy pillanatra, de rögtön tovább indult. Az elnök csak a parlamentben tudta meg pontosan, hogy mi történt. A rendőrség megállapította, hogy a merénylő monarchista, aki egy évig már büntetve volt izgatás miatt.

A magyar kisebbség politikájáról nyilatkozik dr. Paál Árpád az Uj Keletnek

„Együtt az utunk a többi kisebbséggel”

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az Erdélyi Magyar Néppárt vasárnap délután félhét órákor a Központi-szálló emeleti termében nagy-szabású értekezletet tart, abból a célból, hogy a demokratikus elemeket országosan megszervezze. A gyűlés, amely az erdélyi magyar népkisebbség demokráciája manifesztációjának közül, bizonyára foglalkozni fog a Magyar Szövetség sokat hánytorgató ügyével is. Értesülésük szerint többek között a Magyar Szövetség új szervezeti szabályzatának a tervezetét is meg fogják itt tárgyalni. Az Uj Kelet megszólaltatta Paál Árpád doktort, az Erdélyi Magyar Néppárt alelnökét, aki a Magyar Szövetség egyik alapítója volt és aki Erdélyben a magyarság demokratizálódásának és a haladás vonalára való irányításának kiváló reprezentánsa, Paál Árpád szíves volt kérdéseinkre az erdélyi magyarság politikájáról, elsősorban a Magyar Szövetség feladatairól a következőkben nyilatkozni:

kisebbségi meglévő jogállománynak a továbbfejlesztése már újabb célkitűzéseket, küzdelmi irányok kiképzését, továbbhaladó mozgást, szóval: felfogásbeli csoportosulásokat, pártpolitikai munkát jelent. Ez a továbbfejlesztés a pártok dolga, a megtartás a Magyar Szövetségé.

Milyen viszonylatot gondol a Magyar Néppárt a magyar politikai pártok és a Magyar Szövetség között?

Előbbi feleletem utolsó mondatai jeleik, hogy a pártokat hogyan képzelem el a Magyar Szövetséghez való viszonyukban. Vanuk is vele összefüggésben, de inkább minőségben. A magyarságon belül több pártirány is elképzelhető, mert valóságban is vannak különböző életirányok, melyek kapcsolódnak a népkisebbségen kívüli más életirányokkal. Ezeknek az életirányoknak a felvételét végzik a pártok. E pártok annyiban összefüggésben lehetnek a Magyar Szövetséggel, hogy a maguk érdekeltégeinek népkisebbségi szempontú vonatkozásait a szövetségbe belevisszük és így a szövetség minden irányu teljességének a felgyűjtését elvégzik. Azonkívül amit a pártok esetleg új népkisebbségi jogként kiküzdhetnek, azt is a meglévő jogállományhoz csatolnak a Magyar Szövetség őrzésére. Egyébként azonban a pártok önállóan, maguk ezabják meg irányait, küzdő módjukat a tekintetben a pártpolitikai és érdekeltégeken felülről Magyar Szövetséggel összefüggésük nem lehet.

Milyen eszközökkel vélik elérhetni a kitűzött célt?

A Magyar Szövetség célja a népkisebbségi jogok megtartása. Ennek eszköze a magyarság teljességének az összefüjtése és a megtartásért való szervezett léte. A pártok célja a népkisebbségi jogok fejlesztése. Ennek az útja a politikai, közgazdasági és kulturális aktivitás olyan irányban, hogy azt az új államalakulás minden tényezője egyuttal az államélet produktív fejlesztésének is tudja látni és érezni.

Milyen kapcsolatot vélnék teremteni a többi kisebbségek hasonló szövetségeivel és politikai pártjaival?

A többi kisebbségek hasonló szövetségeivel nemcsak párhuzamos,

Rókat és más szörmét fest az Unió, Cluj-Kolozsvár

Szücsöknek árkedvezmény. 1383

Exportörök figgelmébe!
 Beraktározásokat legelőnyösebben eszközölnék 4045-1
Közraktárnak
Beregszász, Beregszász és Bátor
 Vágánymenti transzító raktárak, reexpeditió
 Központi iroda: **Közraktár Beregszász (Csehszlovákia).**

hanem több ponton együttes is az utunk. Tehát ennek megfelelően párhuzamos haladásra, sőt együttes fölépésekre kell törekednünk. Különösen a pártok működésére nézve kell, hogy ez legfőbb irányadó szempont legyen, mert a népkisebbségi szempontokon túl is az egyes népkisebbségeknek vannak közös gazdasági, kulturális vagy osztálybeli érdekeik, melyekért egy-egy közös politikai vagy gazdasági blokk eredményesebben tud föllépni.

El tudna-e képzelni egy közös formulát valamennyi nemzetiség hasonló alapokon való megszervezésére?

Ilyen közös formulát el tudok képzelni, de tisztán csak a népkisebbségi eszme nemzetközi jogi fogalmának az alapján, tehát a pártirányoktól különváltan, valami olyanféle összetettebb alakban, mint ahogyan a Magyar Szövetséget elképzelem külön a magyar kisebbségre nézve. Csehszlovákiában van már népszövetségi liga; ilyen ligában itt is ne csak a népkisebbségek, hanem a népkisebbségi eszme államrendező és pacifikus jelentőségét átérző, tehát hazájukért legembariassebben és így végeredményben leghatásosabban tenni akaró néptöbbségi elemek is bevonulhatnak.

Hogyan viselkedik a Magyar Néppárt az ellenzéki akcióval szemben és meghívás esetén elmennek-e a gyulafehérvári nagygyűlésre?

Az erdélyi Magyar Néppárt nem törekszik meddő kritikizmusra, hanem az államalakulásnak regionalista irányu, tehát minden országérdeket és minden nyelvű népet kielégítő fejlesztésére. Először az ellenzéki akciókat is ebből a szempontból nézi, vajjon azok nem egyszerűen hatalmi viaskodások-e s vajjon van-e azokban a különböző nemzetek együttműködésének és arányos részvételének a biztosítására következőtesség, alkotó készség és alkotó erő. Ha a mindenkori kormánypártokban meglenne ez, természetesen a Magyar Néppárt irántuk is megfelelő rokonszenvvel volna. Ezidőre azonban inkább az ellenzéki pártokban látunk különösen az erdélyi román nemzeti pártban a Magyar Néppárt olyan velleitásokat, amelyek iránt jogos várománnyal lehet. Ebből folyólag véleményem az, hogy a Magyar Néppárt a gyulafehérvári nagygyűlésre való meghívást is készséggel elfogadná s ha nem is tüntetné, de szívesen részt venne ott olyan szerepben, ahogyan azt a meghívók az erdélyi élet jobb kibangalyozásáért célszerűnek tartanák. Hangsúlyozom azonban, hogy ezzel a megjelenéssel se tüntetni nem akarna, se tüntetni nem fogna, hanem egyszerűen a más erdélyi nemzetekkel való együttműködési hajlamát kívánna kifejezni. Valami emelkedett lelkeség teremtésére szeretne befolyani. Ez az emelkedett lelkeség valahogy így beszél: Én szeretem az én népem, te szeretted a te népedet s mindkét nép szívébe és eszébe világosságot kell ültetnünk. Én is, te is a műveltség felé akarjuk vezetni népünket, hogy a műveltség folytán és annak hatása alatt szeress egymást s úgy akkor szerepni fogjunk mi is egymást. És meg fogjuk érdemelni mindketten ezt a szeretetet...

Megnyit! Schwartz Ignác
 könyv- és papírkereskedése
 Olcsó árak! Str. G. Baritiu (Malom-u.) 16

Fürdőszekzonra
 fürdőtrikót, lepedőt, törülközőt, frottiranyag szükségeit előnyösen beszerezheti
Heller, Weisz és Molnár
 divatruházában (Cluj, Wesselényi-u. 6.)
 Gyermekektrikó és zokniból nagy választék békebeli minőségben.
 1334

paiac-
 harak,
 ali
 ak
 elihetők
 h
 Viteazul
 9-54.
 detail I
 rindjenez
 7-01, 7-01

Művihar a kormánypartban Stere és Marghiloman körül

Mivel leplezik a liberálisok szorongatott helyzetüket. Az ellenzéki pártok öszi halasztották el a paktumot

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A sok tanácskozás, tárgyalás, nyilatkozat és interjúdat után a belpolitikai helyzetben kezdünk világos képet nyerni. Az erdélyi nemzeti párt, amely a kormányellenes akció élén áll, még nem tudja az egységes ellenzéki blokkot létrehozni.

Legvalószínűbb nem olyan formában, amilyennek Maniu tervezte. Jorga nem volt hajlandó az összes ellenzéki pártokkal együttműködni és így a tervezett szövetségből nemcsak Jorgákék, de a tőkés demokraták is kívül maradtak. Ami a többi pártot illeti, beavatottak véleménye szerint megoszlik. Maniu Gyula szerint az ellenzéki koalíció még nem jött létre, a tárgyalások, amelyeket ezekben folytattak, tisztára informatív jellegűek voltak. Az eredmény szerinte kielégítő, mert sikerült az ellenzék legjelentősebb csoportjainak együttműködésére közös bázist teremteni és nemcsak kétségesnek, hogy az ellenzéki blokk létre fog jönni. Minden olyan híresztelés, amely szerint a szövetség már létre is jött volna, vagy bizonyos mértékű megállapodások kötődtek volna, a nemzeti párt vezetőre megalózik.

A kormánypart táborában ezrei között meg vannak a győzde, hogy az ellenzéki koalíció Jorga és a liberálisok nélkül is létrejön már a kormány egyik tagja nyilatkozott a „Lupta”-ban és kijelentette: biztos tudomásunk van róla, hogy a mai kormány Lukács esetében

Maniu — Marghiloman — Averescu — Stere kabinet következik.

— Érdeklődéssel figyeljük az ellenzék készülődéseit, — mondotta a miniszter — ami tavolról sem azt jelenti, hogy bukásra számítnak. Meg vagyunk róla győződve, hogy a liberálisok még mindig uralkodni maradnak és csak néhány mulik, hogy meddig. Nekünk a napjaink szempontjai fontosak. Tudni akarjuk, ha valkban eltávoznunk az ország éléről, kiknek a kezébe kerül a kormányzás. Boldogok lennénk, ha az utunk következő kormányzás felől nyugodt lennének és bíznánk benne, hogy az országot lelkiismeretesen fogják irányítani.

— Az erdélyi román nemzeti párt — folytatta a liberális miniszter — minden létező ellenzéki frakcióval tárgyal, de csak a látszat kedvéért. A szerep a Marghilomaniai és Sterével való megbeszélés, amelyről tudjuk, hogy befejezett tény és a többi frakcióval való tárgyalás csak üres forma.

— Ez a kijelentés — vetette közbe az ellenzéki újságíró — inkább az intima benyomását kelti.

— Nem intrika és nem kitalálás, — felelte méltánkodva a miniszter. A legbeavatottabb helyről közölték velünk, hogy Vajda Sándor, Vád Aurél és Viktor Bontescu nyomást gyakoroltak Maniu és rávényszerítették, hogy paktumot kössön Marghilomannal, Averescuval és Sterével és a látszatért ugyan akkor a többiekkel is tárgyaljon.

— És ha valóban igaz ez a hír, van valami kifogása ellene a liberális kormánynak?

— Isten ments. Nem szándékunk más pártok belső ügyeibe avatkozni, de kíváncsiak vagyunk, hogyan alakul a politikai helyzet utánunk. Oda kell törekednünk, hogy az egymást követő kormányok ne egymás ellen, hanem egymást segítve és egymás munkáját folytatva szeressék meg Romániának nemzetközi viszonylatban a megfelelő helyet a szövetségek oldalán, akikkel együtt verekedték ki a győzelmet. Olyan

kormány azonban, amelyben Marghiloman és Stere is helyet foglalnak, Romániára nézve katasztrófát jelent a külfölddel szemben és elsősorban a szövetségesainkkal való viszonyunkban.

— Szövetségeseinknek talán bele kell szólniuk van a mi belügyeinkbe?

— Hígyja kérem a tréfát. Erről minosen sem: nem avatkoztak be és ezután sem fognak beavatkozni. De a bizalom kérdéséről van szó. Milyen bizalmat kelthetnek a szövetségeseink előtt Marghiloman és Stere? Hogy a nemzeti párt lesz felelős a ő politikájukért. Ha ezt megteszik az erdélyi politikusok, hatalmas terheket akasztanak lábaira és aligha fognak haladhatni.

— És mi következik ebből?

— Ebből az következik, hogy mi nyíltan és hangosan meg fogjuk mondani, hogy egyetlen utánunk következő kormányban sem foglalhat helyet olyan román politikus, aki Mackensont szolgálta, mert ez súlyosan kompromittálná külpolitikai helyzetünket.

De hiszen a jassii egyetem rehabilitálta Sterét, — mondotta az újságíró.

— Válgon egészségére az egyetemnek, — felelte gúnyosan a miniszter.

— Az egyetemi tanács állásfoglalása után a kormány kénytelen lesz újból visszatérni a katedrát Sterének.

— Kénytelen? Hát ezt igazán nem tudtuk eddig.

— Sterének jogában áll bíróság elé állítani a kormányt, ha nem nevezik ki. — Nagyon jól van, — fejezte be szavait a miniszter. Megérdemlője, hogy Stere álljon bennünket bíróság elé, ha mi elmulasztottuk bíróság elé állítani őt abban az órában, amikor visszatértünk az ország fővárosába. A viszontlátásra várunk az ur.

A liberális miniszter nyilatkozata politikai körökben feltűnést keltett, mert ebből nemcsak az derült ki, hogy a liberálisok minden fogadkozásuk ellenére őrzik közeli vetületüket, de az is, hogy a közeljövő politikai harcainak központjában Stere Constantiu ügyét keznyeszerítik be a liberálisok. Nem lehet kétséges, hogy Stere felhasználja jassii egyetem határozatát a maga rehabilitációjának kieszközölésére és így a Stere-ügy is egyik útközpontra lesz a politikai harcoknak.

A liberális sajtó erőlyes offenzívát indított Stere ellen

és ezt az akciót a demokratsa pártok lapjai is erőteljesen segítik. A „Lupta” még a „Vitorul” nál is hangosabban veri félre a herangot és azt követeli, hogy amennyiben Stere valóban vissza akar térni a jassii egyetemre, hozzák szünyegre az egész Stere ügyet, amit annak idején elmulasztottak.

— Stere ur, a megszálló németek ama ügynöke — írja a taksista lap — ahelyett, hogy örülne, hogy a nemzet fölháborodása nem söpörte el, ma fenyegetődni mer. Azzal fenyeget a „Lumina” bírbedt szerkesztője, hogy az ellene megindult politikai hajza elől a bíróság előtt fog menedéket keresni. Stere beszél politikai hajzásáról, aki a háboru alatt Berlinben alakított Romániának Ausztria-Magyarországnak való eladásáról. Helyesen teszi, törvény elé a Stere ügy összes aktáit és ha kiderülne, hogy Sterével egyidejűleg más politikusok is bűnösek, nyerjék azok is el büntetésüket. A Stere-ügyre végre világgosságot kell deríteni, mert a román közvélemény nem tűrheti a hazárainak garázdalkodását a politikai fórumon.

A parasztpártban a Stere-üggyel kapcsolatban nyugodtan megállapítják,

hogy az egyetemi tanács döntése után Sterének törvényes joga van a katedrára és ezt a jogát érvényesíteni fogja. Az ellenzéki tanszékvezetőkön a parasztpárt egyik vezetője kijelentette, hogy azoknak eddigi eredményeivel teljesen meg vannak elégedve és

a további tárgyalásokat öszi halasztották.

— Összel lesz alkalomunk a liberálisoknak meggyőződni róla, hogy sem a közvéleményt, sem más faktorokat nem lehet félrevezetni. Nem lehet a figyelmet a Stere-ügy hajánál fogva elrőncsigált ügyre alatt elterelni az ország vitalmas politikai állapotáról. Gazdasági csőd előtt állunk, a kormány tehetetlen, tehát távoznia kell. Erről van szó és nem a jassii katedráról.

A német nehézipar háborút hirdet

Scheidemann beszéde a sajtószabadság ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Berlin, július 15. A német köztársaság 1918 ban a hohenzollerni Németország összeomlása után legelső politikai aktsaival sietett a sajtót a háborus, katonai és politikai cenzura gátlásától és bilincseiből kiszabadítani. A demokratsa legalapvetőbb követelményeinek vélt eleget tenni ezzel az aktsussal a birodalom szocialista vezetősége. Ha az akkori idők publicisztikáját és politikai irodalmát tanulmányozzuk, egy egész sajtóságság kép alakul ki előttünk. A világháboru és a porosz militarizmus korszoka fölött az idealista Németország legszebb várakozásai feszültek. Potsdam, mint a junker-militarizmus és osztályuralom szimbóluma, létűnt a német glóbus irányításáról, hogy helyet adjon Weimarnak, a Goethek, Schillerek és a nagy klasszikus filozófia néhai középpontjának. Az újjászületett német idealizmus Weimarba hívta össze az alkotmányozó nemzetgyűlést, hogy az Weimar nagy hagyományainak szellemében ujtssa meg a birodalmi alkotmányt.

Ami ami időközben történt, csak arra alkalmas, hogy megingassa a német köztársaság pártjainak a demokratsa csiába vetett hitét. Az új Németország fejlődött politikai liberálizmusa ugyanis szembeállította magát a gazdasági életben egyre markánsabban érvényesülő abszolútista törekvésekkel. A békekötés után félmeteres erővel indult meg Németországban a tőkekonzentráció, a trösztösödés, a mindenható bankkartelek kialakulása. A Stinnes-konzern és az Allgemeine Elektrizitätsgesellschaft nemcsak a birodalom iparát vonták szférájukba, hanem üzletterveiknek kedvező politikai közvélemény előállítására az egész német sajtót is. Weimar új Németországában tehát teljes volt a sajtószabadság — jogilag. A valóságban azonban mégis csak azt irták az újságok, amit Stinnes, vagy Tyssen akart. A gondolat és vélemény szabadság honában csak a nehézipart semmiesetre sem platói véleményeit visszahangozta az egész közélet. Am ennak a nehéziparnak olyan „véleményei” voltak, melyek a pacifista és militarista politikától elfordult német köztársaság halálát kívánták. Hiszen nekik az ügyük, gépfegyverek és a beláthatatlan muníciónövegek gyártásának nagy konjunktúrája volt szükséges. Ezt pedig csakis a Hohenzollernnak ugrásra kész katonai rendszere és imperialista uralma hozhatta vissza.

A „szabadsajtó” tehát egy pillanatot sem mulasztott el a német köztársaság alapjainak megsemmisítésére. Lapjaiban a legmértéktelenebb demagogia ütötte fel a fejét. Főlényes szatírával, olykor pedig az elvesző népjólét fölött hangoztatott siránkokkal fastagatták a köztársaság közalapait. Kitalálták a legmérgezőbb

A nemzeti párt

tekintet nélkül az újabb bonyodalmakra, egyenes vonalban folytatja eddigi akcióját.

Popovics Mihály a „Lupta”-nak adott interjúban kijelentette, hogy Moldvában nem folytattak politikai megbeszéléseket. Ami Jorgát illeti ha beutazza majd Erdélyt, akkor majd meg fog győződni arról, hogy a nemzeti párt az országra nézve vitális érdekeket képvisel. Meg van győződve arról, hogy akkor Jorga is elfogadja a nemzeti párt álláspontját. A Bukarestben eddig folytatott tárgyalásokra vonatkozólag Popovics kijelenti, hogy nem kötöttek semmiféle paktumot, csak a regátbéli pártokhoz való közeledésről tárgyaltak.

hatású és politikailag legrombolóbb erejű legendát: azt ugyanis, hogy a forradalom, a köztársasági pártok szurták le hátulról a német frontot. Ilyenformán a német „szabadsajtó” a gyilkosságra és a fajgyűlöltre való uszításnak mérgező mocsara lett. És épen ez a körülmény indítja ma arra a „demokratsa szabadsgok” fanatikusait a szocialdemokratákat, hogy az alapjában megingatott köztársasági rendszer minden maradék erejével forduljanak a „sajtószabadság” ellen.

Scheidemann legutóbbi beszéde egy kétségbeesett kiáltás, mely az utolsó órában akarja menteni a német köztársaságot: „Vad, ragadozó bestiait elűl — mondotta Scheidemann — nem lehet erkölcsprédikációkkal vagy hasonló eszközökkel küzdeni. Ki kell itani őket! És minden eszközzel el kell pusztítani fészkeiket és barlangjaikat, nehogy önmagunk esünk áldozatul vérszomjas étvágyunknak.”

Ha tekintetbe vesszük, hogy Scheidemann legmértékesebb vezetője a német szocialdemokrata pártnak, akkor e kijelentések után Németországban a sajtószabadságot megszorító intézkedéseket várhatunk.

SPORT

Románia atlétikai bajnokságai

A mai vasárnap sportprogramja

Az Uj Kelet tudósítójától

Július 16-án nagyjelentőségű sportesemények színhelyei lesznek Erdély és a Bánát sportcentrumai.

Kolozsvárt két vidéki egyet. futballcsapatát látja vendégül a pályatulajdonos CFR Sport Egyet. Második csapat a tordai Törökvs legénységével játszik. Utóbbinak ez lesz Kolozsvárt első nyilvános szereplése. A mérkőzést Winkler István szöv. bíró vezeti. A CFR első csapat revánsmérkőzést tart a Szatmári SE respektálandó játékerájú legénységével. Az SzSE a nagyváradi kerület igen jó csapata, amely a hajnoki mérkőzések során a legerősebb nagyváradi csapatoknak is komoly ellenfele volt és döntő módon befolyásolta szenzációs eredményeivel a bajnoki lista helyezési sorrendjét. Néhány héttel ezelőtt a CFR saját otthonában mérkőzött az SzSE-vel és vereséget szenvedett. A mai találkozónak tehát, amelyet Csiuczar Imre szöv. bíró vezet, revánsjellege van.

Tordán a TSC új sporttelepét avatja fel a Haggibbor csapatával tartandó pályamegnyitó mérkőzésen. A mérkőzést Nagy Lajos szöv. bíró vezeti.

FAVORIT csokoládé gyártmányai minden háztartásban nélkülözhetetlen!

Cluj, C. Victoriei 99. Telefon 2—71. 1371

az albán-nagykövetség jelentik — albán-jugoszláv emét határak: A Kecskétó-fürdő mellett az erdélyi szivattyú-telep felmondta a többé vizet bírásra gondolatot, hogy a víz a tór akálá-ozását. Rövid utkezett a cső-útjával közeli-nygot vetett. A nemény jelent-pan újra ismé-kor már ered-kezlése szerint-akét eszterdó készült kúta-át. A mérad-ogy mintegy-ge való furás-ogy számot-lebessen fel-megállapítással földgáz minapi-ny új közt fog-melytől Kec-nyiteltárdomb-eltől hangsu-igen komoly-ereskedő. To-nyshakeres-sárból jöret, asártér egyik-ai cigányas-és beszélgetés-erőjét, amely-éző és több-örőség randó-álálta az üro-ntas 9. számú-öltés mellett-ny partján ké-nyb élől. Ki-ésős cigány-atica, cinko-ásáda, Farkas-nyek különös-ny félkeze. A-ny rendőrség-ekét. Schmidt-ny József-ny egy Horo-ny újszült-ny az ügy ál-ny a család-ny közben akad-nyfojtott esze-nytetik az eset-ny legnagyobb-ny: A Francoe, ny Uj Kale-nyültyedt. Az-nyzett.

Spitz
Zetélébe CLUJ
Unirii (Mátyás
Bánffy-palota.
1369

Marosujvárt a Haggibbor II. barátságos mérkőzést játszik a MSC csapatával.

Marosvásárhelyt a MMTE sport-ünnepségének programját a KKASE futballcsapatának szereplése is érdekessé teszi.

Az MTK niszóversenyén, amelyet a Maros-folyóban tartanak meg, Románia legjobb uszói találkoznak egymással.

Temesvárt Románia 1922. évi atlétikai bajnokságai kerülnek eldöntésre. A kolozsvári egyesületek (Universitatea, Haggibbor, KAC, KKASE) teljes atléta gárdájával...

Aradon a Keresztyéni Egylet országos teniszversenyt rendez. Botránytól — mintán a futballmérkőzéseket betiltotta a rendőrség — remélhetőleg nem kell tartania a sportközönségnek.

Nagyváradon a Makkabea tart barátságos mérkőzést az Egyetértéssel, amelyet az első találkozás alkalmával 1:0 arányban legyőzött.

Szatmáron a Bar-Koohba tartja első mérkőzését az Olympiával. Ha a zsidó csapat fiatal játékosai ellensúlyozni tudják ellenfelük fizikai fölényét, úgy eldöntetlen eredmény várható.

Labdarugás

Országos bírőkongresszus Kolozsvárt. A Romániában tartózkodó futballbírák július 23-án, vasárnap országos kongresszusra gyűlnek össze Kolozsvárt.

KÖZGAZDASÁG

Buzavalutában fizetik a földadót Magyarországon

Az Uj Kelet tudósítójától

Budapest, július 15. Jelenítettük már, hogy az Országos Pénzügyi Tanács, amely vezetői között Magyarország összes még élő volt pénzügyminisztereit egyesíti, az államháztartás akut válságának egyik legjobb hatást ígénylő mentőszerekeit a buzavalutájú földadó rendszeresítését jelölte meg.

A kormányának a pénzügyi tanács szakvéleménye alapján most már eltekint a szándéka a buzavalutájú adó rendszeresítéséről, bár az új rendszer életbeléptetését előreláthatóan még igen nagy izgalmak fogják a magyar politikai arénán megelőzni.

A buzavalutájú földadórovás lényege az, hogy az a gazda, aki a múltban 30 koronás békébeli buzarárat vévére alapul, 30 korona földadót fizetett, most ugyanezen viszonylatnak megfelelően egy métermázsza buzát tartozik földadóként befizetni.

A földadó lerovásának ez az új rendszere az államot egyszerűbbé teszi, a jobb helyzetbe juttatja, amely a bevételek és kiadások elvesztett egyensúlyának visszaszerzéséhez vezet.

Az államháztartás konszolidációja érdekében ennél tovább is kívánunk menni: az összes egyenes és közvetett adókat, a fogyasztási és a forgalmi adókat is a mindenkori havi buzagegyenérték alapján fogjuk felemleni.

Az egyenlő és igazságos köztelherviselés földmivelőországban legelőszerebben úgy valósítható meg, — aranyvalutára át nem térhető — ha a világpárhuzamos amugy is közelálló buzarárat fogadják el köztelherviselés alapjául.

Belföld

(x) Életbeléptetik a módosított agrárreformot. Ismertes az a konfliktus, amely az agrárreform módosítása következtében a kormány és a Banca Agrara között támadt a kolozsvári Agrárbank koncessziójának megvonása miatt.

(x) Román s Jugo-szláviának. Bukarestből jelentik: A román és jugo-szláv kormányok között létrejött szerződés alapján megkezdtek a szerződésben leköötött sémennyiség szállítást Belgrádba.

(x) A kormány szabaddá teszi a lei kivételét? A „Neues Wiener Journal” bukaresti levelezője feltűnést keltő hírt közöl. Eszerint a pénzügyminiszter elhatározta, hogy az aratási munkálatok befejezése után szabaddá teszi a lei kivételét.

(x) A gabonapermiszek új rendje. Bukarestből írják: A földmivelésiügyi minisztérium közli, hogy augusztus elsőjén megszünteti működését az a hivatal, amely eddig a gabonakivitel engedélyeket adta és a kontingentálással kapcsolatos munkálatokat végezte.

(x) Csak románul beszélő hivatalnokokat vesz fel a CFR. A CFR központi vezérigazgatósága értesítette a kerületi igazgatóságokat, hogy a jövőben csak olyan hivatalnokokat alkalmazzanak, akik a román nyelvet tökéletesen bírják.

Külföld

(x) Mikor tartanak Budapesten utó-tőzsdét Budapestről jelentik: A tőzsdetársaság elhatározta, hogy az utó-tőzsdét kizárólag valuták és devizák részére, szombat kivételével, minden más napon délután ötől félhat óráig tarthassanak.

(x) Bortőzsdé létesül Sátoraljajhelyen. Bud-pestről írják: A tokajvidéki borértékesítésnek emberemlékezet óta Sátoraljajhely a központi pontja. Zemplénmegye nemzetgyűlési képviselői tőzsdén a nemzetgyűlési ülése után akciót kezdtek a kormánytól, hogy a bortermelés és kereskedelem érdekeinek szolgálatára a kormány Sátoraljajhelyen bortőzsdét létesítsen.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A Szinkör mozgó. Ma szenzációs megnyitó műsor kerül bemutatásra. A hindu sirémlek, és pedig az első résszel: A tulvilág vándora. Csak a mozi legnagyobb hőskorában látott a nagy Szinkör-mozgó olyan hatalmas tömegeket, mint e látványos keleti misztérium bemutatásánál.

Felolvas szerkesztő DR. MARTON ERNŐ Híradó: RADIMA nyomda és kiadóvállalat R.T. Szerkesztőségi telefonszám 977.

Eladó legelőn javított 300 drb meddő juh és kos Erzmán Adolf gazdasága, 4200-1 Katona (Kozsmezgye)

Munkanélküliek!

Szedjenek hársfavirágot, szikfü-teát és más gyógy-növényeket

Magas árat fizet érte „RÓZSA” nagydrogueria és vegyészeti gyár Rt. Cluj, Str. Londrei (Hosszu-u.) 21 Lloyd 201 1329

RŐZPONTI HÖLGYFODRÁSZ ÉS MANIKÜRSZALON Cal. Reg. Ferd. 13. (udvarban) Hajfestés, hajmunka, fejmosás, ondulolás, fésülés legmodernebb, legjobb kivitelben. Hajat veszek! PÉTERFI JULISKA

Budapesti Weni

VII., Rákóczy-ut 6. és 1276 I., Rotenturmstrasse 27. számú házaink utján úgy a darabárú, mint vagonrakomány forgalmat Románia, Magyarország és Austria között 5-10-15 napi határidőn belül — kötbér kikötése mellett — sikerül lebonyolítanunk. Ugyiszintén határidő mellett vállaljuk a német cseh és orosz szállítmányokat. Deutsch Testvérek nemzetközi szállítási vállalat. Cluj, Piata Unirii 26. Fiókok: Oradea-Mare Rimanóci-u. 12 Orsova, Dunapart. Saját expositurák: Bruck, Hegyeshalom, Moson, Szolnok, Biharkezesztea, Békéscsaba, Kötgyán, Biharpiéspók.

Nagyobb mennyiségben érkezett:

Anilin (Meister Lucius-féle) vegyi termékek és földfestékek. Ultramarin vegytiszta, külföldi lakkok és zománcok, kékkő, enyv, ecetsav, valódi terpetin, Schellack T. N. Orange legelőnyösebben beszerezhető

Kalmár

áruforgalmi rt. fűszer, festék és gyarmatárú nagykereskedésében, CLUJ (Kolozsvár). Főtitel: Strada Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 42. Telefon: 425. Fióktitel: Strada Rugului (Csertőró-utca) 56. Telefon: 5-44. 1854

Tapéták minden kivitelben kizárólag kaphatók: Szécsi Sándor és Tsa, Timisoara Bulevardul Berthelot (Kossuth Lajos-u.) 11-13. szám. 1365 Lakások tapétázását vállaljuk.

ATUTALÁSOK!

a külföld bármely részébe legszolidabban eszközöl a

Forgalmi Bank Rt.

Cluj, az Urania palotával szemben. Idegen pénznemek vétele és eladása, folyó számlák, lombard-kölcsönök, betétek naptól-napig a legmagasabban kamatoztatnak. Telefon 1-69 és 7-25.

Jelenleg felmondatlan szeszgyár pálinka aki az árumanipláció nagy gyakorlattal rendelkező fiatalalamber, állását változtat Szives megköresések alatt „Reclama”

Szikvizsg Szódavizes- ásványvizes ti ges gummigyű golyókat a Bedő & Lévi Cl Mintázott arajánt dünk. Szétküldés 421

Cégtábla legelőcső JAKA Starda Regala 12

Utazó bőrd legelőbb minő Farmati b Cluj, Str. Memora

Kupfers elegáns Francia Cluj

P Rövid nagykeres

NYU Weisz Kál

MODER PÉCH Oradea-Mare (Kapucinus-)

TU LEG LEG

Van szerencs Austria-gy. Továbbá kapó Dam és Luc

Jelenleg felmondatlan állásban levő vidéki szeszgyár pálinkafőzde vezetője, aki az árumanipulációban, bevásárlásban nagy gyakorlattal rendelkezik, önálló irodai munkás fiatalember, a szezon kezdetével állását változtatni óhajtja. Szíves megkereséseket „Szakerő” jellegű alatt „Reclama” Főter 4. továbbít.

Szikvizgyárosok!

Szódavizes-kracherlis- és ásványvizes üvegekhez szükséges gummigyűrűket, gummigolyókat azonnal szállít

Bedő & Lévi Cluj, P. Unirii 34.

Mintázott árajánlatot kívánunk a küldönk szétküldés postán utánvétel. 4211-1

Székfűtőket

legelőcsöbbsen készit 1316

JAKAB

Strada Regale 12a. (volt Minjalta-u.)

Utazó bőrönd és táskák legjobb minőségben kapható

Farmall bőröndösnél
Cluj, Str. Memorandului (Unió-u.) 16

Befőttes és ugorkás üvegek

megérkeztek

Eisenstädter Fülöp

volt Lakatos-áruház
Str. Regina Maria v. Deák F.-u. 13.

Footballabda 99.— leifői
Gyermekkosci 350.—

Rövid, kötött és gyermekjáték áru nagyban is kapható. 1358

Telefon 81. Telefon 81.

LÁDAGYÁR

Mindenemű ládákat és fadóbozokat összeszegezett és szétszedett részben megrendelésre azonnal készit és szállit a legelőcsöbbsen napliron.

Sajovics és Lebovits

Árakereskedés és ládagyár
Strada Cernanti (Kajántói-u.) 1. szám.

Hitelesített űrmértékek

nagybani gyártása

R. M. S. (trafik) táblák kaphatók.

Grünwald Jakob

bádogárugyára
Cluj, P. Mihail Vict. (Széchenyi-tér) 13.

„Kálnai” Malomkögyár
Targu-Mures—Marosvásárhely
Gyárt legnagyobb teljesítményű, úgy buza, mint tengeri örlésre alkalmas, francia rendszerű, rakott malomkövet.
Minőségért garanzálók! 1367

Supterstein M. uri szabótermében

elegáns öltözékek és felöltők készitnek jutángos árak mellett. Francia divaitapok. Finom angol kelmék állandóan raktáron.

Cluj, Unió-utca 18. szám.

PROGRESS

Rövidáru nagykereskedés

Oradea-Mare Nagypiac 5. Telefon 455.

Kereskedők legelőcsöbbsen bevásárlási forrása

NYUGÁGYAR

kivánatra egyes drbként is bárhova gyári áron szállitattnak kartámlával, lábrésszel prima vászonnal 250.—, vászon nélkül 150.— lei ellenében 000

Weisz Kálmán, Oradea-Mare, Nagypiac-tér 10. Telefon 905.

MODERN ÜVEGCSISZOLDA ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

PÉCHY és TÁRSA

Oradea-Mare (Nagypiac) Strada Saguna (Kapacius-u.) 20. 0000000000000000 1381

készit a legszebb tükröket és butorüvegeket minden méretben és mennyiségben

Ujrafoncsorozás! Kérjen árajánlatot!

TUNGSRAM
A LEGTARTÓSABB ÉS A LEGGAZDASÁGOSABB ÉGŐ TÖKELETES VILÁGÍTÁS!

SCHÖNBERGER, SPITZ & Co

kötött, szövött, rövid és norinbergi áruk nagykereskedése

Oradea-Mare—Nagypiac, Nagypiac-tér

Kepes Elek orvosi kötszerész

Oradea-Mare, Sas-passage

Ajánlja saját készítményű sérvköfött, haskötött stb. Női és férfi övszerek nagyraktára 00000

GRÜNWARD-ÜVEGCSISZOLDA

ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

ÉPÜLETÜVEGEZÉSI VÁLLALAT

ORADEA-MARE, STR. GERLICZY 16

Tükröveg megérkezett!

Ujrafoncsorozás I I I I

Finntükrök raktára I I I

Tükrök és butorüvegek minden

méret és modell szerint készitnek

Sörkedvelők

kedvenc itala a fölülmulhatatlan minőségű

1876

világos

Monostori-Sör

és a

barna Apát-Sör

különlegesség

Kapható mindenütt!

Kereskedők és viszontelárusítók figyelmébe!

2 vagon olasz cédre érkezett, garanzált 400 yardos la. márkák. Szállitunk legelőcsöbbsen napi áriban postal szétküldéssel.

Guttfried és Herskovits

Oradea-Mare, Piata Unirii 12. — Telefon 211.

Ernemann-Werke, Dresden

fényképészeti gépek és lemezek

Befa (vorm. Dr. Schleussner) Berlin

Aristo-, celloidin-, gáz-fény és bromézüst papírok

Tip-Top chemische Werke, Wien

fényképészeti vegyszerek

gyári lerakata

Segesváry és Társai

cégnél, Cluj-Kolozsvár Str. Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 25. — Eladás nagyban és kicsinyben. Sötétkamra díjtalanul. 1263

P. T. vevőinket tisztelettel értesitjük, hogy irodahelyiségünket áthelyeztük

saját házukba, IV. Pályaudvar sor (Strada Garii) 2. szám alá és kérjük az ezentul előforduló levelezéseinket, táviratokat a fent megadott címre továbbítani. 4079-1

Teljes tisztelettel
Sucursala Romana
Joan Kremenezky
Timisoara

Edény- és vaskereskedők figyelmébe!

Friedmann M. edénynagykereskedő Cluj-Kolozsvár, Strada Dacia (volt Radák-utca) 5. Telefonszám: 10—17.

Van szerencsém a m. t. vevőimet értesiteni, hogy raktáromon vannak 1 vagon pozsonyligetfalui, 1 vagon füleki, 1 vagon Sternlicht-féle, 1 vagon Scholtz-féle és nagymennyiségű. Jelenleg uton van még 1 vagon budatoki zománcedény és 1 vagon pilseai vasedény. **Austria** gyártmányu prima zománcedények, 3 vagon l-a kék és fekete vasedény. Továbbá kaphatók evőeszközök, **Martin**-acél, **Gigand** és aluminium kanalak, konyhakések, bárdok, gyümölcsprés, mandulaörlő, husvágógép, gyorsfőző, fehér és fekete bádogáru, **Dam** és **Ludwig**-félék lakatok, magyar-belga patkósarok, négyágu szénavilla és vascereblye. — Kérem a máiyen tisztelt vevőimet, hogy szűk ségletüket mielőbb fedezni sziveskedjenek, mert a mostani valutaemelkedés következtében az árak is napról-napra emelkednek. — A bevásárlásokat legelőcsöbbsen személyesen eszközöim. 4209-1

